

संवत् २०७६ सालको ऐन नं. ९

विभूषण सिफारिस तथा सम्मान र पदक सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गर्न बनेको ऐन प्रस्तावना: प्रदेश स्तरमा विभिन्न क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुर्याउने महानुभावहरुलाई नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने विभूषणको सिफारिस गर्न तथा प्रदेशको तर्फबाट कदर सम्मान स्वरूप सम्मान र पदक प्रदानको कानूनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

प्रदेश सभाले यो ऐन बनाएको छ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :** (१) यस ऐनको नाम "विभूषण सिफारिस तथा सम्मान र पदक सम्बन्धी ऐन, २०७६" रहेको छ।

(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) "सम्मान र पदक" भन्नाले यस ऐन बमोजिम प्रदेश सरकारले प्रदान गर्ने दफा ७ मा उल्लिखित सम्मान र पदक सम्झनु पर्छ।

(ख) "प्रदेश" भन्नाले प्रदेश नं. ३ सम्झनु पर्छ।

(ग) "मन्त्रालय" भन्नाले आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय सम्झनु पर्छ।

(घ) "विभूषण" भन्नाले प्रचलित संघीय कानून बमोजिम राज्यका तर्फबाट प्रदान गरिने मानपदवी अलङ्कार र पदक सम्झनु पर्छ।

परिच्छेद—२

विभूषण सिफारिस सम्बन्धी व्यवस्था

३. विभूषणको सिफारिस गर्न सक्ने : (१) प्रदेश सरकारले प्रदेश स्तरमा विशिष्ट योगदान पुर्याउने नेपाली नागरिकलाई विभूषण प्रदान गर्न नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सिफारिस गर्नु पूर्व नेपाल सरकारले संघीय कानून बमोजिम सूचना प्रकाशन गरे पश्चात् प्रदेश सरकारले पनि सोही बमोजिम सूचना प्रकाशन गर्न सक्नेछ।

४. विभूषण सिफारिस समिति: नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने विभूषणको सिफारिस गर्न प्रदेशस्तरमा देहाय बमोजिमको सिफारिस समिति रहनेछ :-

(क) मुख्यमन्त्री	-अध्यक्ष
(ख) मन्त्री, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	-सदस्य
(ग) प्रमुख सचिव, प्रदेश सरकार	-सदस्य
(घ) सचिव, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय-सदस्य सचिव	

५. विभूषण सिफारिस प्रक्रिया : (१) देहायका पदाधिकारी, कर्मचारी वा कुनै व्यक्तिले आफ्नो क्षेत्रमा उत्कृष्ट कार्य गरी राष्ट्रलाई योगदान पुर्याएको भएमा त्यस्ता पदाधिकारी, कर्मचारी वा व्यक्तिहरूले पुन्याएको योगदानको विवरण अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा खुलाई नेपाल सरकार समक्ष विभूषणको सिफारिस गर्न देहायका निकाय वा पदाधिकारीले निर्दिष्ट समय भित्र दफा ४ बमोजिमको समितिमा पठाउनु पर्नेछ:-

(क) प्रदेश सभा सचिवालयका कर्मचारीहरूको हकमा प्रदेश सभाको सचिवले,
(ख) कुनै मन्त्रालयसँग सम्बन्धित कर्मचारी वा सो मन्त्रालयसँग सम्बन्धित तर सरकारी सेवामा नरहेका कुनै व्यक्तिका हकमा सम्बन्धित मन्त्रालयको मन्त्रीले,

(२) उपदफा (१) बमोजिम सम्बन्धित निकाय वा पदाधिकारीबाट विभूषणको लागि सिफारिस प्राप्त हुन आएपछि, दफा ४ बमोजिमको समितिले आवश्यक छानविन गरी यस ऐन बमोजिम विभूषण प्रदान गर्नका लागि उपयुक्त देखिएका पदाधिकारी, कर्मचारी तथा व्यक्तिहरूको नामावली तथा निजहरूले पाउनु पर्ने विभूषणको प्रकार समेत खुलाई विभूषण प्रदान गर्न नेपाल सरकार समक्ष नाम सिफारिस गर्नु पर्नेछ ।

६. विभूषण सिफारिसका आधार : दफा ४ बमोजिमको समिति समक्ष नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने विभूषणको लागि सिफारिस गर्दा देहायका आधारमा गर्नु पर्नेछ:-

- (क) राष्ट्रको गौरव वृद्धि गर्ने कार्यमा विशेष योगदान पुर्याएको,
- (ख) आफ्नो क्षेत्रमा उत्कृष्ट काम गरी राष्ट्रलाई योगदान पुर्याएको,
- (ग) सरकारी सेवासँग सम्बन्धित व्यक्तिको हकमा आफुलाई तोकिएको काम प्रशंसनीय रूपमा सम्पादन गरेको,
- (घ) कुनै साहसी वा बुद्धिमत्तापूर्ण काम गरी सार्वजनिक हितको लागि विशेष योगदान पुर्याएको ।

परिच्छेद—३

सम्मान र पदक सम्बन्धी व्यवस्था

७. सम्मान र पदक: (१) प्रदेश सरकारले प्रदेशस्तरमा देहायका क्षेत्रहरूमा विशिष्ट योगदान पुऱ्याउने जुनसुकै व्यक्तिहरूलाई पदक सहित सम्मान प्रदान गर्न सक्नेछ :-

- (क) प्रदेश शिक्षा, स्वास्थ्य तथा खेलकूद,
- (ख) प्रदेश कृषि तथा सहकारी,
- (ग) प्रदेश उद्योग, पर्यटन विकास तथा वातावरण संरक्षण,
- (घ) प्रदेश पूर्वाधार विकास,
- (ङ) प्रदेश सूचना तथा सञ्चार,

- (च) प्रदेश विज्ञान तथा प्रविधि,
- (छ) प्रदेश भाषा, कला तथा संस्कृति र साहित्य,
- (ज) प्रदेश सार्वजनिक प्रशासन तथा सुशासन,
- (झ) विपद व्यवस्थापन,
- (ञ) समाजसेवा, लोककल्याण।

(२) प्रदेश सरकारले प्रदेश भित्र रही शान्ति र सुरक्षाको क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुऱ्याउने नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, प्रदेश प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी वल नेपाल र राष्ट्रिय अनुसन्धान र स्थानीय तह अन्तर्गतका सुरक्षाकर्मीलाई देहाय मर्यादा क्रमको आधारमा देहायका सम्मान र पदक प्रदान गर्नेछः-

- (क) प्रदेश रक्षक
- (ख) शान्तिदीप
- (ग) शान्तिमाला

(३) उपदफा (१) बमोजिमको क्षेत्र र उपदफा (२) को मर्यादाक्रम बमोजिम प्रदान गरिने सम्मान तथा पदक अनुसूची-२ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ।

८. सम्मान र पदक सिफारिस समिति: (१) यस ऐनको आधार र मापदण्ड बमोजिम सबै क्षेत्रलाई समेटेर उपयुक्त संख्यामा छनौट गरी प्रदेश सरकार समक्ष दफा ७ मा उल्लिखित सम्मान र पदकको सिफारिस गर्न देहाय बमोजिमको एक सिफारिस समिति रहनेछ :-

- (क) मन्त्री, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय -अध्यक्ष
- (ख) प्रमुख सचिव, प्रदेश सरकार -सदस्य
- (ग) प्रदेशमा उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याएका व्यक्तिहरुमध्येबाट समावेशी सिद्धान्तको आधारमा मन्त्रपरिषद्ले तोकेको एक जना महिला सहित तीन जना -सदस्य
- (घ) सचिव, आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय -सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको बैठक समितिको अध्यक्षले तोकिएको समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैँले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको सचिवालय मन्त्रालयमा रहनेछ ।

९. सम्मान र पदक सिफारिसको अन्य आधार: (१) दफा ७ बमोजिमको सम्मान र पदकको सिफारिस गर्दा दफा ८ बमोजिमको समितिले दफा ६ मा उल्लिखित आधारका अतिरिक्त देहायका आधार समेत लिनु पर्नेछ:-

(क) सम्बन्धित क्षेत्रमा कम्तीमा तीन वर्ष वा सोभन्दा बढी काम गरेको,

(ख) सम्बन्धित क्षेत्रमा उल्लेख्य योगदान गरी ख्याति प्राप्त गरेको,

(ग) सामाजिक रुपान्तरणमा सकारात्मक भूमिका निर्वाह गरेको,

(घ) व्यवसायिक निरन्तरता, रोजगारी सिर्जना तथा गरिबी निवारणमा योगदान गरेको,

(ङ) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारबाट पछिल्लो तीन वर्षमा कुनै विभूषण, सम्मान तथा पुरस्कार नपाएको ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै लेखिएको भए तापनि विपद व्यवस्थापनको क्षेत्रमा उल्लेखनीय योगदान पुर्याउने व्यक्तिलाई सम्मान र पदक प्रदान गर्दा खण्ड (क) र (ङ) को व्यवस्था लागू हुने छैन ।

(३) दफा ८ बमोजिमको समितिले उपदफा (१) को अतिरिक्त त्यस्तो क्षेत्रमा सम्बन्धित व्यक्तिको लागि लोकप्रिय मत संकलनको माध्यमबाट समेत सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

१०. सिफारिस तथा घोषणा प्रक्रिया: (१) दफा ७ बमोजिम प्रदेश सरकारले प्रदान गर्ने सम्मान र पदकको लागि सम्बन्धित विषयगत मन्त्रालय मार्फत

प्रत्येक वर्षको भदौ मसान्तभित्र दफा ८ बमोजिमको समितिमा पठाई सक्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम वियषयगत मन्त्रायबाट प्राप्त सिफारिस समेतलाई मध्यनजर गरी प्रत्येक वर्षको कार्तिक मसान्तसम्म दफा ८ बमोजिमको सिफारिस समितिले प्रदेश सरकार समक्ष सिफारिस गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सिफारिस समितिले सिफारिस गर्दा दफा ७ को क्षेत्र अन्तर्गत प्रदान गरिने सम्मान र पदक एक वा एकभन्दा बढी व्यक्तिहरूलाई प्रदान गर्ने गरी सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिम सिफारिस समितिले गरेको सिफारिसलाई मन्त्रालयले प्रस्ताव गरी मंसिर १५ गते भित्र प्रदेश सरकारले सम्मान र पदक पाउने व्यक्तिको घोषणा गर्नु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम प्रदेश सरकारले गरेको घोषणा यथाशिघ्र कुनै राष्ट्रिय सञ्चार माध्यबाट प्रकाशन वा प्रसारण गर्नु पर्नेछ ।

११. सम्मान र पदक समारोह: (१) मुख्यमन्त्रीले यस ऐन बमोजिम सम्मान र पदक पाउने व्यक्तिलाई प्रत्येक वर्ष प्रदेश सरकार स्थापना भएको दिन माघ २९ गते पदक सहित सम्मानपत्र प्रदान गर्नेछ ।

(२) यस ऐन बमोजिम सम्मान र पदक पाउने व्यक्ति त्यस्तो सम्मान र पदक लिन स्वयं आफैं उपस्थित हुनु पर्नेछ ।

तर कुनै कारणले आफैं उपस्थित हुन नसक्ने भनी जानकारी गराएमा निजको नजिकको हकवालालाई त्यस्तो सम्मान र पदक प्रदान गर्न कुनै बाधा पर्ने छैन ।

(३) कुनै व्यक्तिलाई कुनै पदक मरणोपरान्त प्रदान गरिएमा वा पदक पाउने व्यक्तिको प्राप्त गर्नु अगावै मृत्यु भएमा निजको नजिकको हकवालालाई प्रदान गरिनेछ ।

परिच्छेद-४

विविध

१२. **विभूषण तथा सम्मान र पदक रद्दको सिफारिस गर्न सक्ने :** (१) प्रचलित विभूषण सम्बन्धी संघीय ऐन बमोजिम प्रदेश सरकारको सिफारिसमा नेपाल सरकारबाट विभूषण प्रदान गरको कुनै नेपाली नागरिक वा विदेशी व्यक्तिले उक्त ऐनमा उल्लिखित विभूषण रद्द गर्न सक्ने अवस्था देखिएमा सो व्यहोरा खुलाई नेपाल सरकारसमक्ष त्यस्तो विभूषण रद्द को सिफारिस गर्न सक्नेछ।

(२) देहायको अवस्थामा प्रदेश सरकारले दफा ७ को उपदफा (१) बमोजिम प्रदान गरेको सम्मान र पदक रद्द गर्न सक्नेछ:-

- (क) नेपालको सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, स्वाधीनता र स्वतन्त्रता विरुद्धको कार्य गरेमा,
- (ख) नेपालको सार्वजनिक शान्ति र सुरक्षा खलल पार्ने गरेको प्रमाणित भएमा,
- (ग) लैङ्गिक, जातीय, धार्मिक तथा साम्प्रदायिक विद्वेष फैलाएको प्रमाणित भएमा,
- (घ) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय सरकारको अहित हुने कार्य गरेको प्रमाणित भएमा,
- (ङ) संघीय वा प्रदेश वा स्थानीय कानूनको विपरितका कार्य गरेको प्रमाणित भएमा ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सम्मान र पदक रद्द गरिएमा प्रदेश सरकारले त्यस्तो सम्मान र पदक पाउने व्यक्तिको नाम र रद्द गरिएको सम्मान र पदक समेत खुलाई सर्वसाधारणको जानकारीको लागि सार्वजनिक सूचना जारी गर्नु पर्नेछ ।

१३. सम्मान र पदक स्वेच्छाले फिर्ता गर्न सक्ने : यस ऐन बमोजिम प्राप्त गरेको कुनै सम्मान र पदक स्वेच्छाले फिर्ता गर्न चाहेमा त्यस्तो सम्मान र पदक मन्त्रालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।
१४. सम्मान र पदक सम्बन्धी अन्य व्यवस्था: (१) यस ऐन बमोजिम प्रदान गरिने सम्मान र पदकहरूको ढाँचा, लागत, आकार र प्रकार नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने विभूषणसँग मेल नखाने गरी प्रदेश सरकारले तोके बमोजिम हुनेछ ।
- (२) दफा ७ बमोजिम प्रदान गरिने सम्मान र पदकको संख्या प्रदेश सरकारले तोके बमोजिम हुनेछ ।
१५. सम्मान र पदकमा थपघट गर्न सक्ने: प्रदेश सरकारले आवश्यकता अनुसार अनुसूची-२ मा उल्लिखित सम्मान र पदकको संख्या, आकार, प्रकार तथा बनोटमा थपघट वा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।
१६. निर्देशिका, कार्यविधि तथा मापदण्ड बनाउन सक्ने: यस ऐन बमोजिम प्रदान गरिने सम्मान र पदकको सम्बन्धमा प्रदेश सरकारले आवश्यक निर्देशिका, कार्यविधि तथा मापदण्ड बनाई लागू गर्न सक्नेछ ।

अनुसूची-१

(दफा ५ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

विभूषण सिफारिस फाराम

प्रदेश सरकार मन्त्रालय/सचिवालय/आयोग/विभाग

नाम :

दर्जा : (सरकारी सेवामा कार्यरत रहेको भए)

कार्य क्षेत्र र कामको विवरण: (सरकारी सेवा बाहेक अन्य क्षेत्रमा कार्यरत व्यक्तिको हकमा)

सरकारी सेवामा कार्यरत व्यक्तिको हकमा :

प्रथम नियुक्तिको दर्जा र उमेर:

हालको दर्जामा बढुवा भएको मिति र उमेर:

जम्मा सेवा :

पहिले नै विभूषण पाइसकेको भए विभूषणको नाम र मिति :

विभूषण प्रदान गर्नका लागि सिफारिस गर्नु पर्ने कारणः-आधार र सो कुरा पुष्टि गर्ने पूर्ण विवरण :

सिफारिस गर्नेको हस्ताक्षर :

नाम :

मिति :

प्रदेशसभा, प्रदेशानं. ३

अनुसूची - २

(दफा ७ को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित)

सम्मान र पदक

क्र.सं.	सम्मान र पदकको क्षेत्र	सम्मान र पदक
१	प्रदेश शान्ति तथा सुरक्षा	प्रदेश रक्षक
		शान्तिमाला
		शान्तिदीप
२	प्रदेश शिक्षा, स्वास्थ्य तथा खेलकूद	शिक्षातर्फ
		स्वास्थ्यतर्फ
		खेलकूदतर्फ
३	प्रदेश कृषि तथा सहकारी	प्रदेश दीप
		मृत्युञ्जय
४	प्रदेश उद्योग, पर्यटन विकास तथा वातावरण संरक्षण	प्रदेश शान
		कृषितर्फ
		सहकारी तर्फ
५	प्रदेश उद्योग, पर्यटन विकास तथा वातावरण संरक्षण	कृषि किरण
		सहकारी प्रवर्द्धन
		उद्योगतर्फ
६	प्रदेश उद्योग, पर्यटन विकास तथा वातावरण संरक्षण	उद्यमशीलता
		पर्यटनतर्फ
		वातावरणतर्फ
७	प्रदेश पूर्वाधार विकास	विकास सेवी
८	प्रदेश सूचना तथा सञ्चार	प्रदेशदूत
९	प्रदेश विज्ञान तथा प्रविधि	विज्ञान तर्फ
		प्रविधि तर्फ
१०	प्रदेश भाषा, कला तथा संस्कृति र साहित्य	अन्वेषण
		नव प्रवर्तन
		सुभाषिक
		कला तर्फ
११	प्रदेश भाषा, कला तथा संस्कृति र साहित्य	कलाकीर्ति
		संस्कृति तर्फ
१२	प्रदेश भाषा, कला तथा संस्कृति र साहित्य	संस्कृतिदीप
		प्रदेश श्रष्टा
१३	प्रदेश सार्वजनिक प्रशासन तथा सुशासन	जनसेवा

१०	विपद व्यवस्थापन	विपदसेवी
११	समाज सेवा, लोककल्याण	प्रदेश परोपकार

पारित मिति २०७६।२।१७

प्रमाणीकरण मिति २०७६।०४।०३

प्रदेशसभा, प्रदेशानं. ३